
ARTYKUŁY

ZBIGNIEW BRODZIŃSKI

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ZRÓŻNICOWANIE W ZAKRESIE POTRZEB DORADCZYCH I KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH ROLNIKÓW NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTW WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO I ŚLĄSKIEGO¹

I. Wprowadzenie

Głównym celem „Systemu Doradztwa Rolniczego” (SDR), zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1782/2003², jest zwrócenie uwagi rolników na poprawę wyników ich działalności ze szczególnym uwzględnieniem przestrzegania standardów określonych w załącznikach nr III i IV do ww. Rozporządzenia. Omawiany system ma wspomagać rolników tak, aby mogli sprostać standardom nowoczesnego rolnictwa. Standardy, w myśl ww. Rozporządzenia, mają na względzie podejmowanie w ramach doradztwa rolniczego takich działań, które będą się przyczyniać do wzrostu świadomości wśród producentów rolnych odnośnie przepływów materiałowych i procesów gospodarowania mających wpływ na ochronę środowiska, bezpieczeństwo żywności, zdrowie i dobrostan zwierząt. W związku z powyższym na uwagę zasługują następujące, zawarte w ww. Rozporządzeniu, stwierdzenia:

- doradztwo musi koncentrować pracę na wdrażaniu zrównoważonych systemów produkcji rolniczej,

¹ Artykuł przygotowano na podstawie opracowania pt.: „Kompetencje zawodowe doradców rolniczych w Polsce w warunkach wolnego rynku usług”, sporządzonego na zlecenie Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, w 2006 r.

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 1782/2003, z dnia 29 września 2003 r., ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników.

- efektem działalności doradczej musi być zapewnienie wysokich standardów w zakresie bezpieczeństwa żywności, w połączeniu z ochroną środowiska,
- doradztwo ma zapewnić rolnikom dostęp do innowacyjnych technik i technologii produkcji gwarantujących wysoką jakość produktów i efektywność ekonomiczną gospodarowania.

Prezentowane Wspólnotowe zalecenia dotyczące funkcjonowania SDR w krajach Unii Europejskiej świadczą o dokonujących się jakościowych zmianach w doradztwie rolniczym. Zmiany te służą przede wszystkim stałemu podnoszeniu efektywności usług doradczych [Kania, 2006; Matuszak, 2005]. W Polsce są one bezpośrednim wyrazem dostosowywania oferty usług świadczonych przez wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego (WODR) do pojawiających się nowych potrzeb rolników oraz zadań, jakie wynikają z procesu reform Wspólnej Polityki Rolnej [Zawisza, Augustowska, 2006].

W kontekście prezentowanych uwarunkowań, ośrodki doradztwa rolniczego powinny koncentrować działalność głównie wokół takich sfer, jak:

- upowszechnianie postępu rolniczego,
- wspieranie rolników w ich dostosowywaniu się do zmieniających się warunków gospodarowania,
- przygotowanie rolników do rozpoznania sytuacji problemowych, zarządzania i podejmowania samodzielnych decyzji,
- urządzanie gospodarstw i gospodarowanie zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej [Wiatrak, 2006].

Uwzględniając potrzebę kreowania modelu zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, należy zwrócić uwagę na fakt, że pierwszoplanowa rola w omawianym procesie przypada instytucjom o charakterze podmiotowym, które mają bezpośredni wpływ na kształtowanie się norm i zachowań społecznych [Woś, Zegar, 2002; Chytek, Brodziński, 2006]. Przedstawicielem takiej właśnie instytucji jest doradca. Zdaniem Kujawińskiego [2002], doradca powinien być dla rolników autorytetem integralnym, a więc powinien on posiadać umiejętność wdrażania w sposób partnerski rozwiązań i zaleceń. Potrzeba partnerstwa wynika ze współczesnych trendów polegających na wdrażaniu takich nowoczesnych systemów produkcji rolniczej, które oddziałując na poprawę efektywności gospodarowania mają na względzie zachowanie walorów przyrodniczych będących dobrem ogólnospołecznym [Fernandez-Cornejo i wsp., 2007].

Wymienione kierunkowe oczekiwania wobec systemu doradztwa rolniczego w Polsce wskazują na pilną potrzebę rozwijania kompetencji i kwalifikacji zawodowych doradców. Definiując kompetencje jako „...*zdolność wykorzystania przez doradcę posiadanej wiedzy, umiejętności, systemu wartości oraz cech osobowości, aby osiągnąć cele, wyniki i standardy oczekiwane w związku z zajmowanym stanowiskiem pracy*” [Kujawiński, 2002], można oczekiwać, że wraz z rozwojem kom-

petencji będzie wzrastał profesjonalizm w działaniu tak samych doradców jak również reprezentowanej przez nich instytucji.

Profesjonalizm przejawiać się powinien w zdolności do adaptacji i „przetrwania” istniejącego systemu doradztwa rolniczego – jako usługodawcy – w szybko zmieniającym się otoczeniu. Warunkiem przetrwania i rozwoju istniejącego w Polsce systemu doradztwa rolniczego jest zaoferowanie przez WODR-y szerokiego pakietu usług poszukiwanych na rynku, jak również ich dostarczanie w standardach zgodnych ze sprawdzoną i skuteczną metodologią. Pod pojęciem metodologii należy rozumieć nie tylko pracę doradcy, ale również jej organizację, system obsługi klientów i prowadzenia systematycznego monitoringu skuteczności świadczonych usług. W związku z tym podstawowym jest pytanie o aktualne potrzeby doradcze rolników, jak również kwalifikacje zawodowe jakie powinni posiadać doradcy, by zaspokoić te potrzeby. Niniejsza publikacja wychodzi naprzeciw tym oczekiwaniom, wskazując rozbieżności w osądach doradców i ich klientów (producentów rolnych) dotyczących takich kwestii jak potrzeby i zadania doradcze oraz wymagania dotyczące kwalifikacji zawodowych doradców (ich wiedzy i umiejętności).

Przedstawione rozważania stanowią punkt wyjścia do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, czy i w jakim zakresie doradcy znają oczekiwania swoich partnerów (producentów rolnych) dotyczące preferowanych przez rolników potrzeb, zadań zawodowych doradców oraz ich kwalifikacji związanych z obszarami wiedzy i umiejętności. Poziom zainteresowania rolników współpracą ze służbami WODR jest wzmocniony możliwością pozyskania wsparcia ze środków unijnych. Obecna sytuacja sprzyja więc procesowi transferu wiedzy z nauki do praktyki.

Jak wynika z badań prowadzonych na obszarze północno-wschodniej Polski, z usług WODR (doradczych, szkoleniowych, itp.) generalnie korzystają przedstawiciele wszystkich grup społecznych, znajdujący się w obszarze oddziaływania instytucji, w tym głównie: rolnicy (69,6%), przedsiębiorcy (12,5%), bezrobotni (6,5%) i przedstawiciele samorządów lokalnych (6,2%). O pomoc do doradców WODR najczęściej zwracają się osoby posiadające wykształcenie zasadnicze i średnie (odpowiednio 51,4% i 18,8%) oraz wyższe (15,3%), w wieku od 31. do 50. lat (83,8% osób korzystających z usług WODR) [Chyłek, Brodziński, 2006]. Tak, więc strategiczną grupą klientów doradztwa rolniczego są młodzi rolnicy o relatywnie wysokim poziomie wykształcenia. Opinie tej właśnie grupy rolników stały się przedmiotem rozważań w dalszej części pracy.

2. Metody i zakres prowadzonych badań

Celem przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie i jednocześnie porównanie poglądów i opinii doradców rolniczych oraz korzystających z ich usług

rolników odnośnie potrzeb doradczych, zadań zawodowych i oczekiwań, co do przygotowania zawodowego doradców w zakresie niezbędnych do świadczenia profesjonalnych usług wiedzy i umiejętności. Badania przeprowadzono w lipcu i wrześniu 2006 r. realizując warsztaty, w ramach, których prowadzono dyskusję w grupach nominalnych³ złożonych z przedstawicieli rolników i doradców WODR z województw śląskiego i warmińsko-mazurskiego.

Wybrane do badań województwa charakteryzują zdecydowanie odmienne struktury gospodarstw rolnych i warunków gospodarowania. W województwie śląskim dominują gospodarstwa, w których produkcja ma charakter niskotowarowy. Jednocześnie występują tu wyjątkowo korzystne warunki do sprzedaży targowiskowej pojawiających się nadwyżek produkcyjnych, z uwagi na silne zurbanizowanie terenu i dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową. Rolnictwo województwa warmińsko-mazurskiego charakteryzuje z kolei korzystna struktura obszarowa gospodarstw oraz mniejsze niż w innych regionach kraju wewnętrzne jej zróżnicowanie.

Dzięki zestawieniu dwóch województw o zdecydowanie odmiennych typach gospodarstw, możliwe było znalezienie specyficznych różnic, ale również ewentualnych cech wspólnych, w zakresie potrzeb i oczekiwań doradczych rolników. Uwzględnienie specyfiki regionalnej ma kluczowe znaczenie w procesie analizy standardu kwalifikacji zawodowych doradców rolniczych, pozwalając na identyfikację uniwersalnych zadań zawodowych oraz przypisanie do tych zadań niezbędnego poziomu wiedzy i umiejętności, jakie powinien posiadać doradca.

W badaniach uczestniczyło 105 osób, zorganizowanych w 21 pięcioosobowych grupach nominalnych. Z województwa śląskiego w badaniach wzięło udział 35 osób (7 grup, w tym cztery reprezentowane przez doradców i trzy grupy reprezentowane przez rolników). Województwo warmińsko-mazurskie reprezentowało 14 grup nominalnych, z czego osiem pięcioosobowych grup tworzyli doradcy, a sześć rolnicy.

Uczestnikom warsztatów (każdej z pięcioosobowych grup doradców i rolników) przedstawiono następujący zestaw pytań:

1. Jakie są potrzeby i oczekiwania doradcze rolników?
2. Jakie zadania zawodowe powinno się obecnie stawiać doradcom?
3. Jakie przygotowanie zawodowe powinni posiadać doradcy w zakresie niezbędnej wiedzy i umiejętności?

Na każde z pytań - problemów - uczestnicy grup nominalnych sformułowali wspólnie maksymalnie pięć odpowiedzi. Kolejnym etapem pracy grup nominalnych było wartościowanie sformułowanych wspólnie odpowiedzi na przed-

³ Technikę „Grup Nominalnych” stosuje się wtedy, gdy przeprowadzenie Zogniskowanego Wywiadu Grupowego jest praktycznie niemożliwe, a ważne jest uzyskanie interakcji pomiędzy badanymi osobami.

stawione powyżej pytania problemowe. Wartościowanie polegało na indywidualnym przypisaniu przez każdego z uczestników grupy odpowiedniej liczby punktów do poszczególnych odpowiedzi. Każdy uczestnik grupy dysponował liczbą po 100 punktów, które mógł rozdzielić dowolnie pomiędzy opracowane przez grupę odpowiedzi na poszczególne pytania.

Uzyskane wyniki opracowano przyjmując następujące zasady:

- odpowiedzi uszeregowano tematycznie, zgodnie z zadanymi do rozwiązania problemami, a następnie zsumowano przypisane przez grupy nominalne wyniki wartościowania poszczególnym problemom;
- w dalszej analizie zostały pominięte odpowiedzi, które uzyskały uśrednioną wartość mniejszą niż 70 punktów;
- liczba punktów przypisanych do poszczególnych odpowiedzi przez uczestników badania nie była limitowana, należało jednak zachować zasadę maksymalnego poziomu wartościowania wynikającą z posiadanego limitu 100 punktów na osobę, przypadających na wszystkie odpowiedzi dotyczące danego problemu. Przy takim podejściu pojedyncza odpowiedź na zadane pytanie (postawiony problem) mogła otrzymać maksymalnie 500 punktów, przy założeniu, że pozostałe odpowiedzi otrzymały od każdego z uczestników danej grupy 0 punktów;
- prezentowane w pracy wyniki stanowią wartości średnie, jakie uzyskano sumując wyniki punktów przyznanych poszczególnym odpowiedziom przez wszystkie grupy (oddzielnie doradców i rolników) i dzieląc je przez liczbę grup nominalnych.

Wyniki przeprowadzonych badań zaprezentowano ich uczestnikom, z prośbą o opinię oraz o rozwiązanie problemu badawczego z uwzględnieniem otrzymanych informacji zwrotnych z pierwszego etapu badań. Uzyskane odpowiedzi, po ich zestawieniu i opracowaniu, ponownie zostały przedstawione respondentom z prośbą o kolejne opinie. Omawiane badanie trwało do chwili wypracowania wspólnego stanowiska, lub też braku obserwowalnych zmian w opinii uczestników badania.

Dzięki grupom nominalnym było możliwe przeprowadzenie dyskusji w gronie osób, których wielokrotne zebranie w jednym miejscu i czasie nastrocza poważne trudności. Umożliwienie dyskutantom (doradcom i rolnikom) pracy nad zagadnieniem w małej grupie, uniknięcie w fazie wstępnej wartościowania prognoz, pomysłów, korygowanie poszczególnych wypowiedzi pod wpływem argumentacji pozostałych dyskutantów, to podstawowe argumenty przemawiające za zastosowaniem w niniejszej pracy przyjętego toku postępowania badawczego.

3. Identyfikacja potrzeb doradczych

Brak właściwego rozpoznania potrzeb i oczekiwań klientów usług doradczych może prowadzić do marginalizacji znaczenia ośrodków doradztwa rolniczego.

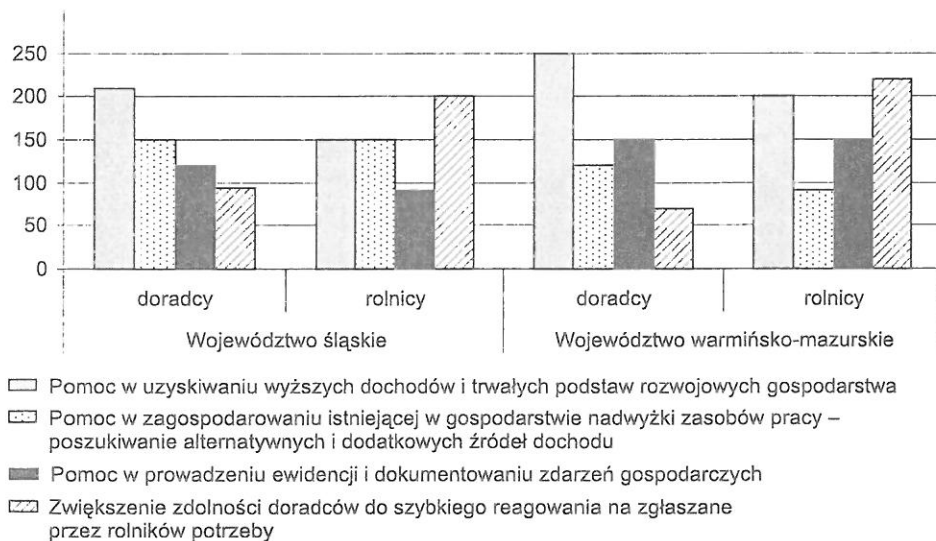
Mając to na uwadze dokonano porównania uzyskanych wyników badań w układzie prezentującym poglądy uczestników warsztatów w zależności od lokalizacji (województwa) i reprezentowanej grupy zawodowej (doradców i rolników). Takie zestawienie swoistego rankingu potrzeb i oczekiwań zarówno, co do zakresu rzeczowego pracy doradczej, jak i preferencji w zakresie wiedzy i umiejętności doradców wydaje się ważnym w kontekście trwających prac nad wypracowaniem standardów zawodowych doradców rolniczych.

Prezentowane wyniki badań dowodzą, że generalnie doradcy jako najważniejsze oczekiwania wobec wykonywanej przez siebie pracy wytypowali pomoc w uzyskiwaniu wzrostu dochodów i trwałych podstaw rozwojowych gospodarstwa. Wyłonionej, jako najważniejsza, grupie potrzeb doradczych zdecydowanie większe znaczenie przypisywali zarówno doradcy jak i rolnicy z woj. warmińsko-mazurskiego. Jak wynika z ocen doradców, w zależności od obszaru działania zmieniała się hierarchia potrzeb związanych z „poszukiwaniem alternatywnych i dodatkowych źródeł dochodu” oraz „pomocy w prowadzeniu ewidencji i dokumentowaniu zdarzeń gospodarczych”. Ostatnią ze zidentyfikowanych grup potrzeb cenili znacznie wyżej niż pierwszą doradcy z woj. warmińsko-mazurskiego.

Znamiennym jest fakt, że bez względu na region, w opinii doradców najważniejsze oczekiwania wobec ich pracy dotyczą istnienia sprawnego systemu pomocy w uzyskiwaniu wysokich dochodów i trwałych podstaw rozwojowych gospodarstw rolnych. Z kolei w opinii rolników reprezentujących tak woj. warmińsko-mazurskie jak i śląskie, doradcy powinni w swojej pracy osiąść przede wszystkim umiejętność szybkiego reagowania na potrzeby zgłaszane przez rolników (rysunek 1). Warto zauważyć, że prezentowane tu opinie rolników stanowią o „nowej jakości doradztwa rolniczego”, polegającej na potrzebie bieżącego wspierania rolników w procesie podejmowania decyzji produkcyjnych. Ta sytuacja pozwala mieć nadzieję, że doradztwo rolnicze będzie w najbliższym czasie potrzebowało znacznie większej liczby specjalistów, niż ma to miejsce obecnie.

Różnice w ocenie potrzeb i oczekiwań doradczych ujawniają się również w zakresie zagospodarowania nadwyżek siły roboczej w gospodarstwach rolnych. Zarówno w opinii doradców jak i rolników z województwa śląskiego temu zagadnieniu należy w pracy doradczej poświęcić szczególną uwagę. Można, zatem stwierdzić, że istniejące zróżnicowanie warunków gospodarowania w rolnictwie ma znaczący wpływ na kształtowanie się potrzeb i oczekiwań tak producentów rolnych, jak i doradców. Zidentyfikowane w trakcie prowadzenia badań obszary mogą być przyczynkiem do dyskusji, co do sposobu konsultowania z producentami rolnymi ich potrzeb i oczekiwań wobec doradztwa. Jak można zauważyć, o ile zidentyfikowane główne potrzeby doradcze są zbieżne w ocenach wszystkich uczestników badań, to ich ranga znacznie się zmienia tak w opiniach doradców i ich klientów, jak i w zależności od regionu (istniejących warunków gospodarowania).

Rysunek 1
Potrzeby i oczekiwania doradcze rolników, w opinii doradców i producentów rolnych (wartości średnie w punktach)

Źródło: Wyniki badań własnych.

4. Zadania zawodowe doradców

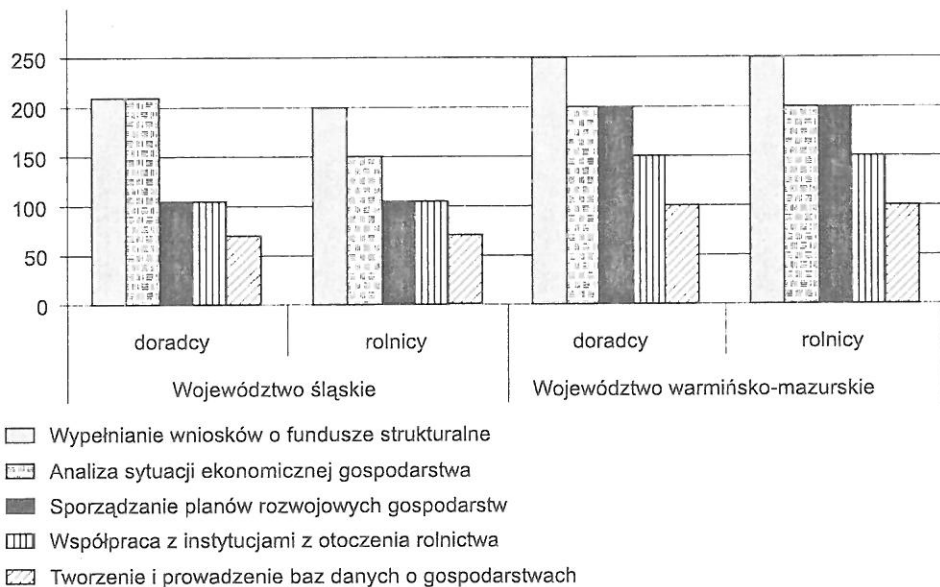
Analizując zidentyfikowane zadania zawodowe doradców zauważono, że poglądy i opinie doradców i rolników w tej kwestii są zbieżne. Niemal we wszystkich grupach nominalnych, jako najważniejsze, wskazano następujące zadania (rysunek 2):

- wypełnianie wniosków o dotacje z funduszy europejskich,
- sporządzanie przez służby doradcze analiz sytuacji ekonomicznej gospodarstw,
- opracowywanie planów rozwoju gospodarstw,
- stała współpraca z instytucjami otoczenia rolnictwa,
- tworzenie i prowadzenie baz danych o gospodarstwach.

Należy zauważyć, że zarówno doradcy, jak i rolnicy przypisali największą wagę dwóm pierwszym zagadnieniom. Wskazanie ww. obszarów jako najważniejsze spośród zadań zawodowych doradców, świadczy o podstawowej roli, jaką pełnią różne instrumenty i mechanizmy wsparcia rozwoju rolnictwa kierowane na wieś w ramach polityki rolnej i strukturalnej. Niezależnie od specyfiki województw objętych badaniami, zagadnienia związane z wykorzystaniem funduszy unijnych traktowane były tak przez doradców jak i rolników jako priorytetowe (rysunek 2).

Rysunek 2

Zadania zawodowe doradców rolniczych w opinii respondentów

Źródło: Wyniki badań własnych.

Zaobserwowano, że odmienne są natomiast poglądy, co do potrzeb sporządzania długookresowych planów rozwojowych gospodarstw. W woj. warmińsko-mazurskim, gdzie funkcjonuje relatywnie duża liczba gospodarstw wysokotowarowych, omawiane zadanie uzyskało znacznie wyższą punktację zarówno doradców jak i rolników, niż w woj. śląskim (rysunek 2).

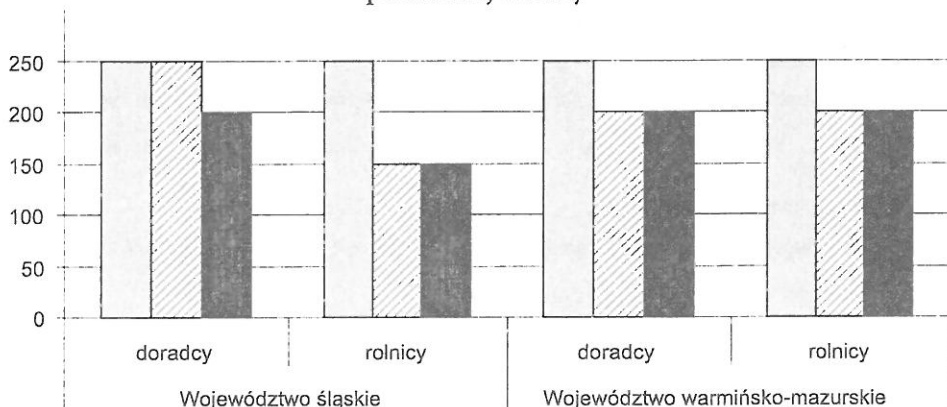
5. Potrzeby w zakresie przygotowania zawodowego doradców rolniczych

Oczekiwania wobec doradców rolniczych w zakresie posiadanej wiedzy zostało niemal identycznie opisane przez wszystkich uczestników badań. Jako podstawowe kompetencje respondenci wskazywali potrzebę posiadania przez doradców wykształcenia rolniczego na poziomie szkoły wyższej oraz konieczność posiadania przez specjalistów ODR ukończonych specjalistycznych kursów zawodowych, a także kilkuletniego stażu pracy w zawodzie doradcy. Należy zauważyć, że doradcy z województwa śląskiego relatywnie wyżej cenili posiadanie ukończonych specjalistycznych kursów aktualizujących i podnoszących posiadaną wiedzę niż doradcy z województwa warmińsko-mazurskiego (rysunek 3). Uzyskane wyniki można zinterpretować odwołując się do zidentyfikowanych potrzeb rolników.

Przypomnijmy, że doradcy i rolnicy z woj. śląskiego przywiązywali duże znaczenie do potrzeby poszukiwania alternatywnych i dodatkowych źródeł dochodu przez mieszkańców wsi. Omawiany obszar wymaga wiedzy wychodzącej poza sferę kompetencji doradców specjalizujących się w produkcji rolnej (posiadających wykształcenie rolnicze), w związku z tym niezbędnym wydaje się konieczność uzupełnienia kwalifikacji poprzez udział w kursach i szkoleniach.

Rysunek 3

Wybór preferencji i przyznana punktacja dotycząca obszaru potrzebnej wiedzy

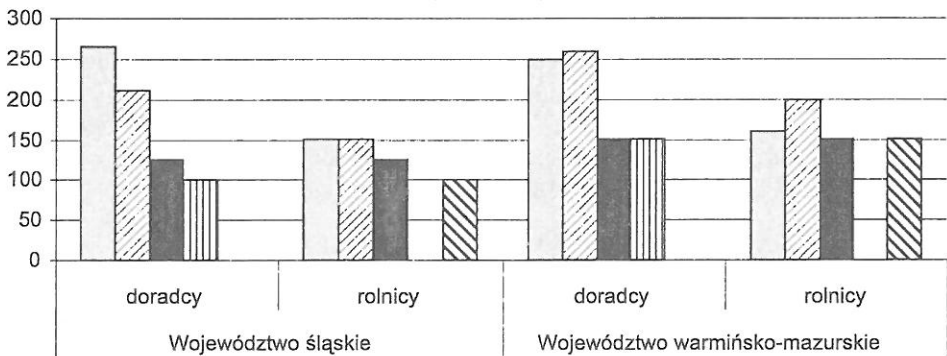
- Preferowanie wykształcenia rolniczego na poziomie wyższym
- ▨ Specjalistyczne kursy zawodowe aktualizujące i podnoszące wiedzę
- Staż pracy w produkcji lub organizacji doradczej

Źródło: Wyniki badań własnych.

Podobnie jak wskazane wyżej, kształtowały się wyobrażenia reprezentujących omawiane regiony doradców i rolników, co do kwestii niezbędnych umiejętności przedstawicieli służb doradczych. Za najważniejsze atuty doradcy uznano umiejętność posługiwania się komputerem i zdolności interpersonalne. Należy zauważyć, że doradcy znacznie wyżej niż rolnicy cenili jako ważne „zdolności interpersonalne”. Na uwagę zasługuje fakt, że rolnicy często wskazywali jako ważne atuty doradcy umiejętności analizy sytuacji na rynkach rolnych, natomiast sami doradcy omawianą kwestię całkowicie pominęli w swoich wypowiedziach (rysunek 4).

Rysunek 4

Wybór preferencji i przyznana punktacja dotycząca obszaru potrzebnych umiejętności

- Zdolności interpersonalne
- Biegła umiejętność posługiwania się komputerem w zakresie niezbędnych aplikacji
- Umiejętność pracy z grupą
- Umiejętność pracy zespołowej
- Umiejętność analizy sytuacji rynkowej

Źródło: Wyniki badań własnych.

6. Podsumowanie

Postulowana przez uczestników badań konieczność zwiększenia „zdolności doradców do szybkiego reagowania na potrzeby zgłaszane przez rolników” świadczy o wzrastającej świadomości producentów rolnych, co do roli i znaczenia wiedzy i informacji w procesie gospodarowania. Omawiany stan jest prawdziwym wyzwaniem dla instytucji zajmujących się świadczeniem usług doradczych. Zakładając, że dzięki finansowemu wsparciu doradztwa w ramach PROW na lata 2007-2013, zainteresowanie wsparciem doradczym wzrośnie wśród producentów rolnych, należy się spodziewać znacznego wzrostu zapotrzebowania na usługi specjalistów. Wydaje się, że istniejący system doradztwa rolniczego nie podejmując działań na rzecz rozwoju i zatrudnienia nowej kadry pozostanie przy swoim *status quo* oddając jednak znaczną część rynku usług specjalistycznych innym instytucjom.

W kontekście prezentowanych wyników badań można stwierdzić, że często wyobrażenia doradców, co do kształtowania swoich kompetencji, różnią się z oczekiwaniami ich głównych klientów - rolników. Ważnym wydaje się więc udrożnienie kanału przepływu informacji, szczególnie od producentów rolnych

do służb doradczych. Praktyka innych krajów wskazuje bowiem, że nowoczesne podejścia do wspierania rozwoju wsi i rolnictwa koncentrują się głównie na aktywnych metodach partycypacyjnych. Umożliwiają one zainteresowanym współpracą stronom przekazywanie informacji i podejmowanie optymalnych decyzji co do działań oraz nawiązywanie i rozwijanie współpracy.

Przedstawione w pracy poglądy i opinie doradców i rolników, z uwzględnieniem odmiennej sytuacji warunków gospodarowania, pozwoliły na zidentyfikowanie, a zarazem dokonanie swoistego rankingu oczekiwań, potrzeb i wyobrażeń zarówno, co do zakresu rzeczowego pracy doradczej jak i preferencji w zakresie wiedzy i umiejętności, jaką powinni posiadać kompetentni doradcy.

Wzrost zainteresowania rolników efektywnymi metodami produkcji może sprzyjać procesowi transferu wyników badań z nauki do praktyki oraz opracowywaniu i przekazywaniu informacji zachęcających osoby zainteresowane do przyjęcia racjonalnych, sprawdzonych rozwiązań. Takie podejście sprzyja również rozwojowi służb doradczych poprzez fakt, że ów system dostarcza doradcom nowych idei i poglądów, którymi podzielą się z innymi, torując w ten sposób drogę do wzrostu świadomości wśród rolników.

LITERATURA

1. Chyłek E.R., Brodziński Z. (2006): Sfery aktywności doradczej instytucji wspierających rozwój wsi i rolnictwa w Polsce Północno-Wschodniej. Woda i Środowisko, Tom 6, z. 1(16), ss. 89-98.
2. Fernandez-Cornejo J., Mishra A., Nehring R., Hendricks Ch., Southern M., Gregory A. (2007): Off-Farm Income, Technology Adaption, and Farm Economic Performance. USDA Economic Research Report 36, ss. 46.
3. Kania J. (2006): Zmiany w systemach doradztwa rolniczego na świecie. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 1, ss. 10-24.
4. Kujawiński W. (2002): Doradca rolniczy jako autorytet. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 3/4, ss. 35-42.
5. Matuszak E. (2005): Doradztwo rolnicze po zmianach – wybrane aspekty. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 4, ss. 14-25.
6. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r., zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR).
7. Wiatrak A.P. (2006): Wizja i misja doradztwa rolniczego jako wyznaczniki struktury organizacyjnej jednostek doradczych. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 1, ss. 39-49.
8. Woś A., Zegar J.S. (2002): Rolnictwo społecznie zrównoważone. Wyd. IERiGŻ, Warszawa.
9. Zawisza S., Augustowska E. (2006): Wpływ integracji z Unią Europejską na funkcjonowanie doradztwa rolniczego na przykładzie Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 1, ss. 96-109.

ZBIGNIEW BRODZIŃSKI

ZRÓŻNICOWANIE W ZAKRESIE POTRZEB DORADCZYCH I KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH ROLNIKÓW NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTW WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO I ŚLĄSKIEGO

STRESZCZENIE

W artykule, dzięki pracy 21. pięcioosobowych grup nominalnych, w tym 12 grup doradców i 9 rolników z województw śląskiego i warmińsko-mazurskiego, zidentyfikowano potrzeby, zadania zawodowe oraz oczekiwania wobec przygotowania zawodowego doradców w zakresie niezbędnej wiedzy i umiejętności. Badania przeprowadzono w lipcu i wrześniu 2006 r.

Jak wykazały badania istniejące, zróżnicowane warunki gospodarowania są podstawowym elementem mającym wpływ na potrzeby i oczekiwania doradcze producentów rolnych. Znamiennym jest fakt, że często osądy doradców i rolników, co do kwalifikacji zawodowych doradcy są odmienne. Ważnym jest więc, w dyskusji nad kompetencjami zawodowymi doradców rolniczych w Polsce, wsłuchanie się w opinie głównych grup beneficjentów usług doradczych. W artykule podkreślono również fakt, że na zakres oczekiwanych od doradców kwalifikacji zawodowych, mają znaczący wpływ warunki gospodarowania w rolnictwie i ich regionalne zróżnicowanie.

ZBIGNIEW BRODZIŃSKI

DIFFERENTIATION OF ADVISORY NEEDS AND PROFESSIONAL QUALIFICATION OF FARMERS BASED ON THE EXAMPLE OF WARMIA AND MAZURY AND ŚLĄSK PROVINCES

SUMMARY

In the paper, thanks to five persons nominale groups in which 12 groups of advisers and 9 farmers from Śląsk and Warmia and Mazury provinces, the needs, professional tasks and expectations to profession preparation of advisers in necessary knowledge and skills were identified.

The survey was carried out in July and September of 2006. The survey proved that current different economic conditions are the basic element, which has an impact on advisory needs and expectations of farmers. Worth mentioning is the fact that advisers and farmers opinions concerning professional qualifications of advisers are different. It is important to listen to main beneficiaries of advisory services in discussion concerning professional competence of advisers. In the paper the fact was mentioned that economic conditions of agriculture mainly their regional differentiations have an impact on advisers' professional qualification expectations.